

Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjon

Lossi plats 1a, 15165 Tallinn

7. detsember 2022

Lugupeetud Liisa Oviir!

Pöördun Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni (ERJK) poole iseenda ja kolleeg Markus Järvi nimel, lähtudes eesmärgist saada selgust, kuidas ERJK tõlgendab kehtivat [erakonnaseadust](#) (EKS). Olukorras, kus oleme otsustanud osaleda riigikogu valimistel, soovime ERJK seadusetõlgenduses selgust saada, et välistada seeläbi hilisemate vaidluste tekkimise võimalus.

Esiteks huvitab meid, kuidas ERJK tõlgendab EKS § 12³ lg-s 1 sisalduvat annetuse määratlust, mis ütleb, et "[a]nnetus käesoleva seaduse tähenduses on Eesti Vabariigi kodakondsusega, Eestis alalise elamisõiguse ja pikaajalise elaniku staatusega füüsilisest isikust annetaja poolt vabatahtlikult oma vara arvelt erakonna tegevuse toetamiseks *erakonnale või erakonna liikmele* loovutatav rahaliselt hinnatav hüve, sealhulgas teenus, kuid välja arvatud vabatahtlik töö."

Kuivõrd tsiteeritud seadusesätte kohaselt on annetus (kui selline) üksnes *erakonnale või erakonna liikmele* loovutatav rahaliselt hinnatav hüve, siis kas saame õigesti aru, et rahaliselt hinnatav hüve, mis loovutatakse subjektile, kes ei ole ei erakond ega erakonna liige, ei ole EKS tähenduses üldse annetus? Selguse huvides täpsustame, et küsimus ei ole selles, mis on EKS kohaselt *lubatud* annetus, vaid selles, mida EKS käsitleb *üldse* annetusena, mis saavad siis omakorda jaguneda lubatud ja keelatud annetusteks. Loogiliselt eeldame, et see, mis ei vasta seaduses antud määratluse kohaselt annetuse definitsioonile, ei saa olla ei lubatud ega keelatud annetus, sest see pole seaduse tähenduses üldse annetus.

Teiseks huvitab meid, kuidas ERJK tõlgendab eelnevalt tsiteeritud EKS § 12³ lg-s 1 sisalduvat annetuse määratlust koostoimes EKS § 12³ lg 2 p-s 2 sätestatuga, mis ütleb, et juriidiliste isikute poolt tehtud annetused on keelatud. Täpsemalt huvitab meid, mida peab ERJK silmas juriidilise isiku poolt vabatahtlikult loovutatud rahaliselt hinnatava hüve all ning kas selleks arvatakse ka meie osalemine meie poolt rajatud ja juhitud Sihtasutuse Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks (SAPTK) uudiste- ja arvamuspordi Objektiiv tegevuses. Selguse huvides olgu öeldud, et oma valimiskampaaniaks me nii ehk naa ei kavatse kasutada sentigi SAPTK raha. Meie küsimuse taustaks on hoopis mõne meediatöötaja osutus, nagu võiks meie osalemine meie endi poolt rajatud portaali Objektiiv igapäevases saates "Fookuses", mille autorid me oleme ja mida oleme teinud juba aastaid, kujutada endast SAPTK poolset annetust meile, kuna tegu olevat juriidilise isiku poolt meile loovutatud rahaliselt hinnatava hüvega.

Meie sellise tõlgendusega ei nõustu, õige mitmel põhjusel.

- Esiteks on saate "Fookuses" salvestamine mitte meile loovutatav hüve, vaid oluline osa meie töökohustustest. Reaalselt loovutame meie ise oma aja, energia, teadmiste ja kogemuste näol SAPTK-le rahaliselt hinnatava hüve, mille eest SAPTK maksab meile omakorda palka. Seega ei ole SAPTK astunud ühtegi sammu selleks, et soodustada meile meie saates sõnavõimaluse andmisega meie valimiskampaaniat. Vastupidi, meie saade on eetris juba aastaid ja meie osalemisel saates ei ole vähimatki pistmist sellega, et oleme otsustanud lüüa kaasa riigikogu valimistel.
- Teiseks, meie töökohustuste täitmise käsitlemine SAPTK annetusena meile tekitaks absurdse olukorra, kus meie poolt meie pikaajaliste töökohustuste jätkuv täitmine arvatakse seaduserikkumiseks. Ühtlasi tekiks sellisel juhul küsimus, kes kompenseerib meile meie sissetuleku kaotuse, kui seadusega sunnitakse meid riigikogu valimistel osalemiseks oma töökohustuste täitmisest loobuma. Lõppastmes tekib sellise tõlgenduse kohaselt küsimus ka sellest, kas üldse võiks ükski riigikogu valimistel kandidaadina osalev isik ükskõik millisel tööandjalt oma töökohustuste täitmise eest tasu saada, sest siis on ju ka see käsitletav tööandja kui juriidilise isiku poolt rahaliselt hinnatava hüve (palk) loovutamise ehk keelatud annetusena (seda enam, kui isik kasutab oma palka oma valimiskampaania kulude katmiseks).

- Kolmandaks tekiks jätkuvalt saates "Fookuses" osalemise käsitlemine SAPTK keelatud annetusena küsimuse, kuidas ei kujuta sellisel juhul endast seaduserikkumist teiste riigikogu valimistel osalevate inimeste kaasalöömine teiste väljaannete saadetes – eriti veel oma staatuses riigikogu valimistel osalevate isikutena, keskendudes riigikogu valimiste temaatikale. Sellisel juhul peaks ka riigikogu valimistel osalevate kandidaatide üleastumist nt ETV saates "Esimene stuudio" või Delfi saates "Vilja küsib" käsitlema juriidilise isiku annetusena neis saadetes osalevatele kandidaatidele. Veelgi enam, sama küsimus tekiks ka ajalehtede poolt kandidaatidele võimaluse pakkumise suhtes avaldada oma kandidatuuri (või oma erakonna kampaaniat) edendavaid arvamuskäsitlusi (vt nt Siim Kallase 24.10.2022 artikkel Postimehes, mis kannab pealkirja "Martin Helme tahab võimule tõusta Lenini ja Hitleri meetodeid kasutades" ning milles esitatakse otsene üleskutse toetada valimistel Reformierakonda).

Kui ERJK peaks siiski käsitlema meie osalemist saates "Fookuses" SAPTK poolse keelatud annetusena, siis lisaks argumentidele, mis niisugust järeldust põhistavad, palume selgitust seonduvalt veel kolme küsimusega.

- Esiteks, kas ERJK arvab keelatud annetuseks meie ükskõik millise osalemise saates "Fookuses" või üksnes saates esitatud üleskutsed toetada meie kandidatuuri riigikogu valimistel? Teisisõnu on küsimuseks see, kas ERJK tõlgenduse kohaselt oleks sellisel juhul SAPTK keelatud annetuseks meile ka see, kui räägiksime mitte meie valimiskampaaniast, vaid keskenduksime lihtsalt (nagu oleme aastaid teinud) ühiskonnas toimuvale ning sellele, kuidas ühiskonnaelu tuleks korraldada, et see oleks paremini vaba ja õiglase ühiskonna ideaalidega kooskõlas.
- Teiseks, millisest hetkest alates kujutaks ERJK hinnangul meie osalemine (ERJK hinnangul problemaatilises tähenduses) saates "Fookuses" SAPTK poolset keelatud annetust meile? Kas juba praegu või alates hetkest, mil meist on valimisnimekirjade registreerimisega saanud ametlikult riigikogu valimistel osalevad isikud ehk riigikogu kandidaadid?
- Kolmandaks, kui ERJK arvab meie saates "Fookuses" osalemise SAPTK poolt meile loovutatud rahaliselt hinnatavaks hüveks, siis kuidas (sh millistele kriteeriumidele tuginedes) arvutab ERJK välja, milline on selle rahaliselt hinnatava hüve reaalne rahaline väärtus ning kuidas see meie vahel jaguneb? EKS § 12³ lg 4 ütleb, et "[m]itterahalise annetuse hindamisel võetakse aluseks eseme või õiguse harilik väärtus". Objektiivselt saadetes osalemisel ei ole aga mitte mingisugust "harilikku väärtust", sest tegu ei ole teenusega, mida oleks kellelegi kunagi müüdnud või mida oleks kellelgi üldse võimalik soetada. Meil endil on täiesti võimatu ette kujutada, kuidas saaks saates osalemisele vähegi ratsionaalselt põhjendatud ja mittemeelevaldse hinnalipiku külge panna, mis omakorda osutab järeldusele, et saates osalemise käsitlemine rahaliselt hinnatava hüvena oleks mõistusevastane.
- Kõik eelnevad küsimused vajaks vastust ka seonduvalt meie võimalike arvamuskäsitluste portaalil Objektiiv.

Kokkuvõttes palume ERJK-lt selgitust selle kohta, millisest tõlgendusest eelnevalt viidatud küsimustes oma hinnangute kujundamisel juhindutakse. Loomulikult ei pea me ERJK tõlgendust endale siduvaks, aga meie huviks on hilisemaid probleeme vältida, milleks on omakorda kasulik teatud küsimused juba eos selgeks teha.

Lõpetuseks olgu veel mainitud meie seisukoht, et kui seadusandja tahaks keelata riigikogu valimistel osalevatel kandidaatidel valimiste perioodil teatud laadi meediatöös osalemise, siis saaks seadusandja sellise keelu seadusesse kirjutada. Kuni sellist keeldu kehtestatud ei ole, on igati põhjendatud küsida, kas ERJK poolt sellise keelu tuletamine kehtivast õigusest ei kujutaks endast lihtsalt meelevaldset soovmõtlemist ehk seadusele tähenduse omistamist, mida seadusandja sellele realselt andnud ei ole.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Varro Vooglaid